

מוליכה לב"ד שבאותו מקום⁽¹⁾ שבו הוא מתגורר, ומוסרין לו בי"ד שני תלמידי חכמים שילוו אותו בדרכו להשקאת האשה.

והטעם שצריך שני תלמידי חכמים שילוּוהו, ואינו הולך עמה לבדו, הוא שמא יבוא עליה בדרך, ואז שוב לא תועיל בדיקת המים כמבואר במשנה [לעיל ו א], שכאשר הבעל אינו נקי מעוון, אין המים בודקים.

רבי יהודה אומר: בעלה נאמן שלא יבוא עליה, ואין צורך בעדים שילוּוהו, אלא סומכים עליו. וכאשר מגיע לבית המקדש ואומר שלא בא עליה, הוא נאמן.

נמרא:

מדייקת הגמרא, מזה שצריך שני אנשים שילוו אותו ולא מספיק אחד שילוּוהו, אם כן, מדובר בתרי ואיהו, שני המלווים והבעל, הא תלתא, הרי יש כאן ג' מלווים לאשה.

לימא מסייע ליה לרב, יש ממשנה זו סיוע לדינו של רב בהלכות יחוד.

הים, שעליהם באה הדרשה שאין המים בודקין אותה, ולדברי רבי שמעון שחושש מהוצאת לעז, גם כאן היה לנו לומר שהמים יבדקו את אותה האשה, בכדי שלא להוציא לעז על שאר הנשים.

א-י מתרצת הגמרא: לא שכיחא.

נכון שרבי שמעון חושש להוצאת לעז, אך לא יבואו להוציא לעז אלא בטענה שכיחא. והיינו, שיאמרו על כל אשה שלא מתה בגלל המים, שאמנם טמאה היא, אלא שזכות תלתה לה. אבל לא יוציאו לעז בטענה שבוודאי טמאה היא אלא שיש עליה עדים, ולכך לא מתה, שדבר זה אינו שכיח. ולכך לא חששה תורה לדבר זה, וניתן לומר שבמקרה זה, שיש עדים במדינת הים, אין המים בודקין אותה.

מתניתין:

המשניות הבאות מלמדות את סדר הדברים, ממתי שנודע לבעל שהיא נסתרה, לאחר שקינא לה.

כיצד עושה לה? —

נפשות אין מספיק ב"ד של ג' אלא דווקא של כ"ג, וסוטה הרי היא ג"כ דיני נפשות.

ובתוס' לק' יז ב, ד"ה "מ"ה" מבואר, שכל סדר השקאת סוטה בין תחילתו ובין סופו פסול בלילה וכמו דיני נפשות, ומשמע מכאן שגם הבאתה לב"ד שבעירו צריכה להיות כדיני נפשות. ואפשר לדחות, שאין דברי תוס' אמורים אלא על סדר ההשקאה עצמה, משא"כ מה שמביאה לב"ד שבעירו, שהוא קודם לסדר ההשקאה, וצ"ע.

ואינה מתה מיד, נחלקו הראשונים האם היא מותרת לבעלה מיד, או שהיות ומתחילה להתנוון א"כ סימן שאכן היא טמאה אלא שזכות תולה לה. ובתוס' מבואר שהאשה אסורה בכה"ג. אמנם בגר"ז מבואר דלר"מ מותרת האשה במקרה כזה.

1. יש לדון אם הב"ד שבאותו מקום שאליו מביא את האשה מתחילה, הוא דווקא ב"ד של כ"ג, או שגם ב"ד של ג' מספיק לזה, דבדיני

אותה. ולכך לא מספיק מלווה אחד, לפי שאין עד אחד נאמן על כך. ולזאת הצריכו שני תלמידי חכמים שילוו אותו.

וממשיכה הגמרא ומדקדקת מלשון המשנה, שאומרת "ומוסרין לו שני תלמידי חכמים", שתלמידי חכמים צריכים ללות את הבעל, אבל כולי עלמא, סתם אנשים עמי הארץ, מדוקדק מלשון המשנה שלא מספיק הלווי שלהם.

לימא, מסייע ליה לאידך דרב — ניתן להביא סיוע וראיה לדין אחר שחידש רב בהלכות ייחוד.

דאמר רב יהודה אמר רב: לא שנו חכמים שמותר להתייחד עם אשה כשיש שם שני אנשים, **אלא כאשר השניים הם כשרים** יהודים, שאינם חשודים לעבירה.

אבל פרוצים — אפילו עשרה יחד גם כן לא יתייחדו עם אשה, שחשודין הם כולם לזנות.

ואף מעשה היה באשת איש, שרצו פרוצים לזנות עמה, והוציאה עשרה אנשים במיטה — כביכול היא מתה, והם הולכים לקבורה, וכך זינו עמה.

וממשנתנו שהצריכה שהמלווים יהיו תלמידי

דאמר רב יהודה אמר רב: לא שנו חכמים שמותר לאשה להתייחד עם שני אנשים יחד, לפי שכל אחד שומר על חברו שלא יחטא, **אלא בעיר. אבל בדרך** אסור להתייחד עם אשה **עד דאיכא ג'**, עד שיהיו ג' יחדיו, לבד מן האשה.

והטעם שצריך ג' ולא מספיק שנים, **שמא יצטרך אחד מהם לנקביו**,⁽²⁾ ויתרחק מהם, ונמצא באותה שעה אחד מהן מתייחד עם הערוה, ועובר על איסור יחוד.

ולכך, כאשר הולכים בדרך, הצריכו חכמים שיהיו ג' מלווים.

ומכיון שהמשנה הצריכה שני מלווים מלבד הבעל, הרי זו הוכחה לדינו של רב, שכאשר יש רק שני אנשים, חוששים אנו לייחוד.

ודחינן: **לא**. אי אפשר להוכיח את דינו של רב ממשנתנו, כי אפשר שלענין איסור ייחוד מספיק שני אנשים אפילו בדרך, ואין חשש איסור.

והבא, הינו טעמא, במשנתנו הטעם שהצריכו שני ללוותו, אינו משום איסור יחוד, **אלא, כי היכי דלחזו עליה סהדי**. בכדי שאם יבוא עליה בדרך, יהיו שני עדים שיוכלו לומר לבית דין הגדול שלא ישקו

ועיין בספר בית מאיר אה"ע ס"ו כב' שכתב, שאין שייך היתר של בעלה בעיר אלא כאשר היא מותרת לו, משא"כ כאן שהרי אסורה עליו, בזה אין היתר של בעלה בעיר.

עוד יש מתרצים ע"פ דברי החכמ"א בכלל קס"ו ס"ו שכתב, שאין היתר של בעלה בעיר במקרה שהתיר לה להתייחד עם אותו אדם, שהרי כל ההיתר בנוי על כך שהאשה חוששת

2. ברש"י מבואר שבנדון דידן גבי סוטה, קיים אותו החשש שמא יצטרך הבעל או שליח הב"ד לנקביו. ומבואר, שאם הבעל יצטרך לנקביו הרי שהשליח יעבור על איסור ייחוד.

והנה בהלכות ייחוד קי"ל דכשבעלה בעיר אין חוששין ומותר להתייחד עם אשה, וא"כ צ"ע מה אכפת אם יצטרך הבעל לנקביו הרי עדיין אין חשש לזנות.

חוששים שיבוא עליה, אף שאם יעשה כן יעבור על איסור חמור שעונשו כרת.

סוטה, שחומרתה פחותה, **שהיא בלאו**, שאיסור בעלה לבוא עליה אינו אלא איסור לאו, **לא כל שכך שנאמן** לומר שלא בא עליה, ואין צורך לשמור אותו.

ומקשינן: **ורבנן**, מה הם יענו על הקל וחומר הזה?!?

ומשנינן: **היא הנותנת!**

כלומר החומרא של נדה על פני סוטה, היא הסיבה שלא נלמד מנדה לסוטה, ולא נסמוך על הבעל כשמתייחד עם אשתו הסוטה.

נדה דכרת, חמירא ליה. נדה שאסורה בעונש כרת החמור, גורמת לבעל להזהר יותר, ולשמור עצמו מלחטוא, **ומהימן**, ולכך הוא נאמן. אבל **סוטה דלאו**, שאיסורה הוא רק בלאו, **לא חמירא ליה**, אינה חמורה בעיניו, **ולא מהימן**, ולכן איננו סומכים עליו, ואינו

חכמים בדוקא, אפשר להוכיח את דינו של רב.

ודחינן: **לא**. יתכן שלא נפסוק כרב, ולא נחשוש לייחוד גם כאשר המתייחדים אינם כשרים, ואף שמצינו במשנה שדוקא תלמידי חכמים הם שמלווים את האשה.

והבא, היינו טעמא, במשנתנו הטעם הוא, **דידעי לאתרו ביה**⁽³⁾. שיודעים התלמידי חכמים את הדינים מתי אין המים בודקין, וידעו להתרות בבעל. ולכך אמרה המשנה "ומוסרין לו שני תלמידי חכמים" בדוקא, ולא סתם עמי ארצות.

רבי יהודה אומר: בעלה נאמן עליה.

תניא, רבי יהודה אומר: בעלה נאמן לומר שלא בא עליה לאחר שנסתרה, והראיה, **מקל וחומר**.

ומה נדה, שהיא בכרת, בעלה נאמן עליה⁽⁴⁾ שהרי נדה מותרת בייחוד עם בעלה, ואין

הליווי היא כדי לדבר אל גואל הדם ודוחק. ובתוס' משמע שההתראה היא שאם יבוא עליה חייב מלקות. ובאמת שבמס' יבמות דף יא ב, דעת תוס' שלוקה הבעל אם בא עליה, אף שהיא רק בספק אם זינתה. ורש"י שלא פי' כאן כפי תוס' שזוהי ההתראה, אינו מסכים לדברי תוס' במס' יבמות, וסובר שאינו לוקה על ביאת סוטה קודם שנבדקה, ולכן נדחק לפרש כנ"ל.

4. בתוס' הקשו מנין באמת שבעלה נאמן, ומותר לו להתייחד עם אשתו נדה. ותי' שאין איסור יחוד אלא באיסורים שאין להם היתר, אבל נדה שסופה להיטהר, אין בה איסור ייחוד.

שימצאנה מתייחדת, וכיוון שמרשה לה הרי אינה חוששת, וא"כ אפשר שגם כאן, כשיצא לצרכיו בדרך, הרי זה כמו שהתיר לה להתייחד, שבזה לא קיים ההיתר.

ומלבד כל הנ"ל, אפשר שרש"י לשיטתו בקדושין פא א, שאין היתר של בעלה בעיר בכל גוונא.

3. עניין ההתראה שמתרים בו כתב רש"י שמזהירים אותו שאם בא עליה אין המים בודקים אותו. ולפ"ז צ"ע מדוע צריכים לזה ג' די בא' שיילמדו ויזהירו,

ויש מתרצים שמ"מ כששניים מזהירים הרי דבריהם נשמעים יותר [וכמבואר במכות, י ב, לעניין הגולה לעיר מקלט, למ"ד שם שסיבת

נאמן לומר שלא בא עליה בדרך. ולכך מצריכים חכמים לזו של שני עדים.

ומקשינן: ורבי יהודה, מקל וחומר מיתני לה? וכי רבי יהודה מכח קל וחומר הסיק את דינו שהבעל נאמן?

והא רבי יהודה, מקראי מיתני לה!

הרי מצינו להדיא, שרבי יהודה לומד את דינו מהפסוק.

דתניא — בפרשת סוטה אומרת התורה "והביא האיש את אשתו אל הכהן". למדו חכמים מכאן, שמן התורה האיש נאמן לבדו, והוא מביא את אשתו לבית המקדש.

אבל אמרו חכמים, שאף על פי כן, כסייג לדבר עבירה, מוסרין לו שני תלמידי חכמים, שמא יבוא עליה בדרך. זוהי דעת תנא קמא.

רבי יוסי אומר: בעלה נאמן עליה מקל וחומר [וכפי שכבר בארנו]: ומה נדה, שהיא בכרת, בעלה נאמן עליה. סוטה, שהיא בלאו, לא כל שכך.

אמרו לו חכמים לרבי יוסי —

לא — אין ללמוד קל וחומר זה.

שהרי גם אם אמרת בנדה שנאמן הבעל לבדו, הרי הטעם בזה שכן יש לה היתר — שעתידה היא לספור ז' ימים נקיים מדם, ולטבול, ולחזור להיות מותרת לבעלה, ולכך קל יותר לבעל ליזהר, ביודעו שעתידה היא להיות מותרת לו.

וכי תאמר שגם בסוטה, שאין לה היתר אם זינתה, שיהא נאמן לשמור על עצמו.

והרי אין ללמוד מנדה לסוטה לעניין זה.

ואומר, וסמך לזה מן הפסוק — "מים גזובים ימתקו" וגומר. שככל שהדבר אסור יותר, היצר מתגבר כנגד זה.

רבי יהודה אומר: מן התורה נלמד שהאיש מביא את אשתו אל הכהן.

שנאמר "והביא האיש את אשתו", ואינו צריך לזויו ושמירה.

מכל מקום, מבואר בברייתא זו, שרבי יהודה לומד את דינו מן הכתוב ולא בקל וחומר, וזה סותר למבואר בברייתא הקודמת, שרבי יהודה לומד את דינו מקל וחומר.

ומשינין: אמר להו קל וחומר ברישא, פרכיה.

מתחילה הביא רבי יהודה אסמכתא לדבריו מקל וחומר, וחכמים פרכו לו אותו.

והדר אמר להו קרא — ואז הביא להם את למודו מן הפסוק.

נמצא, שאין סתירה בין הברייתות, אלא שזו נשנית קודם, ולאחר שנפרכה טענתו — הביא בברייתא השניה ראייה מן הפסוק.

ופרכינן: רבי יהודה — היינו תנא קמא!

בבריתא הזו, ששינינו בה את דעת תנא קמא, רבי יוסי, ורבי יהודה, לכאורה דעת רבי יהודה ודעת תנא קמא שוין הן, שהרי שניהם לומדים מן הפסוק שהבעל נאמן לבדו.

ומשינין — איכא בנייהו "אבל אמרו". ההבדל בין תנא קמא לרבי יהודה אינו בשורש הדין מן התורה, אלא האם חכמים עשו סייג על אף שהתורה אינה מצריכה עדים.

ואומר לפניה הדיין דברים שאינה כדאי — אינה ראוייה לשומעם, מפני שחטאה ונסתרה.

[הדברים הם — ספורי צדיקים שהודו ולא בושו, כדוגמת יהודה במעשה תמר, ועוד].

ומשמיעים את הדברים האלו באזניה היא, וכל משפחת בית אביה עמה.

אם אחר הדברים הללו הודתה האשה ואמרה "טמאה אני"⁽⁵⁾ — שאכן זינתה, הרי היא "שוברת" כתובתה, כותבת שובר ובו היא מודה שהפסידה את כתובתה, ויוצאת ע"י גט.

ואם בכל זאת עדיין היא עומדת בשלה, ואמרה "טהורה אני", אז מעלים אותה לשער המזרח של הר הבית, ומשם לשער ניקנור, שהוא השער המפריד בין עזרת ישראל לעזרת נשים, ששם הוא המקום בו משקים את הפוטות, ומטהרין את היולדת — שעומדות שם בשעה שמקריבים את קרבנותיהן, ומטהרין את המצורעים.

וכהן אוהז בכנדיה באיזור הצוואר, ומושך, אם נקרעו הבגדים — נקרעו,⁽⁶⁾ ואינו צריך לחשוש לכך.

לתנא קמא, עשו חכמים סייג והצריכו עדים שילוהו. ואילו לרבי יהודה נשאר דין התורה על כנו, ולא גזרו חכמים.

מתניתין:

היו מעלים אותה את האשה לבית דין הגדול בירושלים, ומאיימין עליה, מפחידים אותה כדי שתודה אם אכן זינתה, בדרך שמאיימים על עדי נפשות שבאים להעיד על אדם שחייב מיתה, ומנסים לשכנעה להודות, ואומר לה הדיין —

בתי, הרבה מן החטאים, שתיית יין עושה. וכן — הרבה, שחוק עושה. הרבה — ילדות עושה. הרבה — שכנים הרעים עושים.

ואם אכן נטמאת, אל תביאי את עצמך לידי מיתה בצורה מנוולת ע"י שתיית המים, אלא תודי שנטמאת.

ומוסיפים ואומרים לה: אל תעשי — אל תגרמי חילול לשמו הגדול של הקב"ה שנכתב בקדושה ע"י כך שתעמדי בדעתך, אלא תודי, בכדי שלא ימחה על המים בגללך [שהרי מוחקים את פרשת סוטה לתוך המים שבהם משקים אותה].

5. משמע שאם לא הודתה שהיא טמאה — אינה יוצאת. ולכאורה צ"ע, הרי גם אם לא הודתה שנטמאה, כיוון שנסתרה אחר קינוי, אסורה היא לבעלה. ויש שמתרצים שכוונת המשנה "יוצאת" שכופין את בעלה לתת לה גט. וזה נאמר רק כשמודה שנטמאה, שהרי אם אינה מודה אלא שאומרת איני שותה, אין כופין את בעלה כיוון שאין זה אלא ספק איסור. וכ"כ הרע"א ע"פ שיטת הר"מ שאין כופין אלא על

איסור וודאי ולא על ספק. אמנם תוס' ביבמות יא ב [הובא לעיל הערה 3] סוברים, שאם בא עליה אחר סתירה — לוקה. ולדבריהם אין זה ספק איסור, וגם כשאינה שותה צריך לכפותו לגרש. וצ"ע.

6. ברש"י משמע שאין עניין לקרוע את בגדיה אלא שלא אכפת אם נקרעו. ואמנם בלשון הר"מ שכתב "ואוחז בכנדיה מכנגד פניה, וקרוע עד

לראותה, וכמו שנאמר בנביא יחזקאל
 "ונוסרו כל הנשים, ולא תעשינה כזמתכנה"
 — כי כשיראו כל זאת, ישמרו עצמן יותר
 מזנות.

גמרא:

ודנה הגמרא:

מנא הני מילי? (7) — מנין למדו חכמים
 שהשקאת סוטה הנעשית בבית המקדש,
 צריכה להיעשות ע"י סנהדרין הגדולה של
 ע"א דיינים ולא די בסנהדרין של כ"ג.

ומשנינן: אמר רב חייא בר גמדיא, שאמר
 בשם רבי יוסי בר חנינא: אתיא "תורה
 תורה", לומדים זאת בגזירה שוה מן המילה
 תורה.

שהרי כתיב הכא, נאמר בפרשת סוטה —
 "ועשה לה הכהן את כל התורה".

וכתיב התם, נאמר בפרשת זקן ממרא — "על
 פי התורה אשר יורוך".

ולומדים בגזירה שוה מן המילה "תורה"
 המופיעה בשניהם:

מה להלן — כמו שלגבי זקן ממרא, דנים
 אותו בשבעים ואחד, אף כאן, לגבי סוטה,
 דנים אותה בסנהדרין בשבעים ואחד.

ומאיימים עליה:

ואם נפרמו הבגדים — נפרמו, ולא איכפת
 לנו שמתגלה גופה.

עד שהוא מגלה את ליבה. וכן סותר את
 שיערה מקליעתו.

וכל זאת כדי לביישה ולנוולה.

רבי יהודה אומר —

אם היה לבה נאה — לא היה מגלהו, ואם היה
 שיערה נאה, לא היה סותר, משום שאנו
 חוששים להרהור עבירה של הסובבים.

אם היתה האשה מתכסה בבגדים לבנים,
 מכסה אותה הכהן בשחורים.

אם היה עליה כלי זהב,

ב-ז וקטליאות, סוג תכשיט המקיף את הצוואר,
 או נזמים וטבעות, מעבירים ומסירים אותם
 ממנה, וכל זאת כדי לנוולה — בכדי שתודה.

ואחר כך מביא הכהן חבל מצרי, חבל
 העשוי מהסיב שגדל סביב הדקל, וקושרו
 על בגדיה למעלה מדריה, כדי שלא יפלו
 בגדיה לארץ.

וכל אדם הרוצה לבוא ולראות, חוץ מעבדיה
 ושפחותיה שאינם רשאים לבוא לראות,
 מפני שלבה גם בהן, כלומר, שהיא תתעודד
 מנוכחותם ולא תודה אם אכן זינתה — ואנו
 רוצים שתודה ושלא ימחה שם המפורש
 לתוך המים — וכל הנשים, מותרות לבוא

אחד, אולי מספיק ב"ד של כ"ג. ומבואר ברש"י
 דהא פשיטא דבעינן ב"ד לכה"פ של כ"ג, ולא די
 שתבוא אל הכהן מיד אחר שב"ד שבעירה קבלו
 את העדות. וצ"ע מנין לרש"י לפני הג"ש

שהוא מגלה את לבה", מבואר שמתכוון הכהן
 לקרוע ולא רק שאינו חושש אם נקרעו.

7. ברש"י פי' את שאלת הגמרא מנין שצריך עד